

De herroeping van een indult - Een belangrijk stap voor de "hervorming der hervorming"

Door Dr. Gero P. Weishaupt

Met kerstmis 2010 heeft – naar de media bericht hebben – Paus Benedictus XVI wat betreft de heilige Missen in de Sint Pieter het verlot om de heilige communie op de hand te ontvangen opgeheven. De handcommunie gaat terug op de instructie "Memoriale Domini" d.d. 29 mei 1969 van Paus Paulus VI. Deze gaf tegen de meerderheid van de toen geraadpleegde bisschoppen (1233 hadden de handcommunie afgewezen, 567 waren ervoor) aan bepaalde bisschoppenconferentie, die erom gevraagd hadden, het verlot om de handcommunie in hun gebieden in te voeren. De Belgische bisschoppen hebben met datum van 31 mei 1969 de handcommunie in hun land ingevoerd. In het zelfde jaar volgden het Franse, het Duitse en het Nederlandse episcopaat.

Dat verlot werd als indult gegeven. Een indult is een bijzondere vorm van een privilege. Door een privilege wordt aan één of meerdere personen door de kerkelijke overheid een *gunst* verleend. Een privilege schept daarom een bijzondere rechtspositie voor bepaalde personen (can. 76 § 1). Met een indult geeft de kerkelijke overheid toe aan het niet moeten nakomen van een verplichting (hier de tongcommunie). Met zijn indult van 1969 heeft Paus Paulus VI de tongcommunie dus niet afgeschaft, maar wel aan bepaalde bisschoppenconferenties de mogelijkheid gegeven aan gelovigen, die in hun gebied wonen of zich er feitelijk ophouden, de handcommunie toe te staan. De handcommunie is daarom geen recht, maar een gunst, die een uitzondering zou blijven.

Degene die het indult verleend heeft – hier de Paus - kan het ook herroepen (can. 79). Toch veronderstelt dit een rechtvaardige reden. Een rechtvaardige reden is er, wanneer blijkt dat een indult in de loop der jaren voor de kerkelijke geloofsgemeenschap schadelijk geweest is. Ook wanneer misbruik met de mogelijkheid, die het indult verleent, gemaakt wordt, is er een reden om het indult op te heffen, zodat het gunst daaraan verbonden (hier de handcommunie) aan de gelovigen ontnomen wordt.

42 jaar na de invoering van de handcommunie kan men nuchter de balans opmaken: De handcommunie heeft noch de eerbied van de gelovigen verdiept noch het begrip voor de eucharistie, met name de werkelijke tegenwoordigheid van Christus onder de gedaante van de hostie, bevorderd. Het tegendeel is eerder het geval. Velen beschouwen en behandelen de heilige hostie als een stuk brood. Het gevolg is een oneerbiedige omgang met de heilige communie: Mensen stoppen de heilige hostie bv. in hun zak of gooien ze op de grond. Niet alleen in de Sint Pieter in Rome kan men observeren hoe gelovigen de heilige hostie als "souvenir" meenemen. De handcommunie heeft het geloof van de Kerk

omtrent het heilig sacrament van de Eucharistie verduisterd, tot schade van de geloofsgemeenschap.

Benedictus XVI streeft naar een hervorming van de post-conciliaire liturgiehervorming. Waar God en de eerbied jegens het heilige weer in de liturgie centraal staat, wordt ook het geloofsleven vernieuwd. De herroeping van het indult voor de handcommunie zou een belangrijke stap in deze richting zijn.